

พัฒนาการการปรับปรุงรายวิชาการฝึกงาน สถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรพรหม แม้นนทรรัตน์

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

npornprom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเผยแพร่งานวิจัยการเรียนการสอนรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรมของภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้นิสิตได้เรียนรู้กระบวนการปฏิบัติงานจริงตามกระบวนการให้บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยการศึกษาสภาพและปัญหาของการฝึกงานในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนิสิตและสำนักงานสถาปนิกที่รับนิสิตฝึกงาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิชาชีพ ข้อมูลจากการประเมินผลวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม ซึ่งประกอบไปด้วยรายงานการฝึกงานของนิสิตฝึกงานและแบบประเมินผลการฝึกงานของสำนักงานที่รับนิสิตฝึกงาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 - 2557 และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ควบคุมการฝึกงานของนิสิต พบว่าในการฝึกงานนิสิตได้รับมอบหมายให้ทำงานทั้งในขั้นตอนก่อนการออกแบบ ขั้นตอนการออกแบบ และขั้นตอนระหว่างการก่อสร้าง โดยในขั้นตอนการออกแบบ นิสิตได้รับมอบหมายให้ทำงานค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการออกแบบ ในขั้นตอนการออกแบบได้รับมอบหมายให้ออกแบบแนวความคิด เขียนแบบด้วยคอมพิวเตอร์ และทำภาพด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อนำเสนองาน (Computer Presentation) ในขั้นตอนหลังการออกแบบจะได้ร่วมไปตรวจงานก่อสร้างกับผู้รับผิดชอบการฝึกงานของนิสิต และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำมากที่สุดคือการทำหุ่นจำลอง ประโยชน์ที่นิสิตได้จากการฝึกงาน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านวิชาการ และ ด้านการปฏิบัติวิชาชีพ การประสานงานและการบริหารจัดการ ปัญหาในปัจจุบันของรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม คือ การบริหารจัดการก่อนไปฝึกงานสถาปัตยกรรม การสุ่มตรวจสอบหรือนิเทศการฝึกงาน และ ระยะเวลาการฝึกงาน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม มีดังนี้ เพิ่มระยะเวลาการฝึกงาน เป็น 320 ชั่วโมงหรือประมาณ 2 เดือน เพิ่มกิจกรรมเล่าประสบการณ์สู่กันฟัง และกิจกรรมอบรมก่อนเริ่มไปฝึกงาน เพิ่มระบบนิเทศการฝึกงานสถาปัตยกรรม เพื่อการติดตามและประเมินผล สร้างเครือข่ายวิชาชีพกับวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของวงการวิชาชีพ จัดทำคู่มือฝึกงาน และระบบฐานข้อมูลสำนักงานที่เคียรับนิสิตฝึกงานในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือออนไลน์

คำสำคัญ : การฝึกงานสถาปัตยกรรม การปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม

Practical Architectural Internship Course Development: Department of Architecture, Chulalongkorn University

Pornprom Mannontaratana

Department of Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

npornprom@gmail.com

Abstract

The primary objective of this article is to promote educational research derived from the “Architectural Practical Training” course taught in the Department of Architecture, Chulalongkorn University, Thailand. The course aims at providing students with professional experience of the provision of architectural services as a profession. By examining current issues and conditions found in architecture student internship in Thailand, this research seeks to propose a guideline to optimise benefits for both students and architecture firms involved in such internship. Descriptive-research and documentary-research methods are used for collecting data from various sources from 2010 to 2014, which include the students’ architecture internship reports, the architecture firms’ evaluation forms, and primary data from the interviews with the student internship supervisors at the firms. One finding from this research shows that student interns are given tasks involving the processes of pre-design, design and construction. With regards to the pre-design process, students are assigned to research supporting data for design. Students are also assigned to do the conceptual design, providing architectural drawings and computer presentation materials for the design process. For the construction process, students are assigned to do site inspections with project contractors, proctored by the student internship supervisors. Amongst others, the most popular assignment given to the student interns is the architectural model making. Student interns may benefit from architecture internship in two different aspects: academic knowledge and professional practice, which includes work coordination as well as work management. Another finding of this research shows that the problems found in current architecture student internship is a pre-management, the random check or supervising processes and the internship duration.

The guidelines for improving architecture professional training course are, first, to increase the internship duration to 320 hours or approximately two months. Second, to increase talk events about professional experience for the student interns. Third, to hold pre-seminar and architectural supervising processes for the students before the internship period. These guidelines lead to the better monitoring and evaluating processes of student internship, the growing network between academic and profession in architecture, and the improving course for architecture professional training that is responsive to changes and demands

of architecture profession. The guidelines are also to produce a manual for architecture student internship and a digital document or online database of the architecture firms that have provided student internship.

Keywords: Practical Architectural Training, Architectural Professional Practice

ที่มา

จากนโยบายการเปิดเสรีการค้าและบริการด้านวิชาชีพ สถาปัตยกรรม จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพ สถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องให้สถาบันการศึกษาทั้งหลายต้องมีการพัฒนามาตรฐานในการผลิตบุคลากรเข้าสู่วิชาชีพ รายวิชา 2501401 การฝึกงานสถาปัตยกรรม (PRAC ARCH TRAINING) เป็นรายวิชาบังคับของหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์รายวิชาให้นิสิตเรียนรู้การปฏิบัติงานในสำนักงานสถาปนิกในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติวิชาชีพในอนาคต จึงเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง ที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เริ่มนำระบบสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงาน เข้ามาช่วยพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของนิสิตในการปฏิบัติวิชาชีพมากขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ได้พบเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเห็นควรทำการวิจัย การเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพที่เกิดขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อนิสิตอย่างเต็มที่

โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติของรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรมของนิสิตชั้นปีที่ 4 ภาควิชา

สถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น จากรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนารายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม ให้สอดคล้องกับการพัฒนามาตรฐานในการผลิตบุคลากรเข้าสู่วิชาชีพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาความพร้อมกับนิสิตต่อไป

มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนปฏิบัติของรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม ทั้งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและของสถาบันอื่น โดยศึกษาจากประมวลรายวิชาและเอกสารประกอบต่างๆ ที่ใช้ในรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม และสัมภาษณ์อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาฝึกงานของสถาบันอื่น
2. ศึกษารายละเอียดงานที่นิสิตได้รับมอบหมายในระหว่างการฝึกงาน ประโยชน์ ปัญหาและความคิดเห็นต่อการฝึกงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบันจากรายงานของนิสิตฝึกงาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 - 2557 ซึ่งรายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลในรายวิชาฝึกงาน
3. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำนักงานมอบหมายให้นิสิตทำ การประเมินความสำเร็จของงานในด้านต่างๆ สภาพปัญหาและความคิดเห็นเบื้องต้นของการฝึกงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบันจากสำนักงานที่รับนิสิตฝึกงาน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผลการฝึกงานของ

การฝึกงานนิสิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2557 ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ควบคุมการฝึกงานของนิสิตบางส่วน

4. วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการฝึกงานสถาปัตยกรรม

การปรับปรุงรายวิชาการฝึกงาน สถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2548

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรมตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา ในช่วงเวลานั้น มีการเปลี่ยนแปลงในวงการสถาปัตยกรรมทั้งในวงการวิชาชีพและวิชาการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของนิสิต คือจำนวนนิสิตนักศึกษาวิชาสถาปัตยกรรม มีจำนวนมากเกินความสามารถที่สำนักงานต่างๆ จะรองรับได้ นิสิตไม่ได้ทำงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการฝึกงาน และนิสิตไม่เข้าใจสาระสำคัญของการฝึกงานทำให้ไม่ได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้สำนักงานสถาปนิกมักจะกล่าวว่า นิสิตที่จบการศึกษาไม่มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติวิชาชีพตรงตามความต้องการของวิชาชีพ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกงานสถาปัตยกรรมเนื่องจากเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติวิชาชีพของนิสิตในอนาคต จึงให้มีการปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรมใน ปีการศึกษา 2548 โดยให้ทำการศึกษาปัญหาจากการฝึกงาน ปีการศึกษา 2547 เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนั้นเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากรายงานของนิสิต ปีการศึกษา 2547 ประกอบการสอบถามความคิดเห็นเบื้องต้นของสำนักงานที่รับนิสิตฝึกงาน และนิสิตที่ฝึกงาน ปีการศึกษา 2547 สามารถสรุปปัญหาหลักของการฝึกงานสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2547 ได้ดังนี้

- นิสิตและสำนักงานต่างไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ รวมถึงสาระสำคัญของการฝึกงาน เนื่องจากขาดการชี้แจง หรือขาดข้อมูลและเอกสาร ที่กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญในการปฏิบัติของการฝึกงาน

- ในการติดต่อสำนักงานที่นิสิตฝึกงาน เนื่องจากนิสิตเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง จึงขาดระบบการจัดการที่รัดกุม ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น

- สำนักงานปฏิเสธการรับนิสิตฝึกงาน เนื่องจากมีการติดต่อซ้ำซ้อนกัน
- นิสิตเลือกสำนักงานฝึกงานที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา
- นิสิตขาดข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานในการตัดสินใจเลือกสำนักงานที่จะไปฝึกงาน
- มีบางกรณีที่สำนักงานที่มีการเตรียมพร้อมรับนิสิตฝึกงาน ได้นิสิตฝึกงานที่ไม่มีความตั้งใจเพียงพอ เป็นผลให้สำนักงานนั้นไม่รับนิสิตฝึกงานอีก

- ระยะเวลาของการฝึกงานมีจำกัด ทำให้การเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสำนักงานไม่มีเวลาเพียงพอ และทำให้นิสิตไม่ได้ทำงานครบทุกขั้นตอน

- การประเมินผลเป็นการวัดผลแบบผ่านหรือไม่ผ่าน (S/U) นิสิตบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับการทำรายงาน และไม่ระมัดระวัง ขาดความเอาใจใส่ในการฝึกงาน ซึ่งส่งผลต่อชื่อเสียงของคณะฯ ทำให้อำนาจไม่ประสงค์จะรับนิสิตฝึกงานในปีต่อไป

การปรับปรุงขั้นตอนในการปฏิบัติรายวิชา การฝึกงานสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2548

จากปัญหาหลักของรายวิชาการฝึกงานปีการศึกษา 2547 ได้นำมาซึ่งการปรับปรุงขั้นตอนในการปฏิบัติรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2548 ได้ส่งผลให้เกิดขั้นตอนที่เพิ่มเติมขึ้นจากเดิมดังนี้

การติดต่อสำนักงานสถาปนิก ในนามของภาควิชา
โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อหาสำนักงานที่มีความพร้อมที่จะรับนิสิตฝึกงาน และเป็นการคัดกรองสำนักงานที่มีคุณภาพและความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะใน

การปฏิบัติวิชาชีพของนิสิต รวมถึงเป็นการป้องกันปัญหาความซ้ำซ้อนจากการติดต่อหาสำนักงานของนิสิต ซึ่งดำเนินการโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ที่ต้องดำเนินการติดต่อและรวบรวมรายชื่อเพื่อเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกสำนักงานฝึกงานของนิสิต และสรุปรายชื่อสำนักงาน จำนวนที่รับ และคุณสมบัติของนิสิตที่สำนักงานต้องการ แต่ในการดำเนินงานขั้นตอนดังกล่าว ก็พบปัญหาในบางประเด็น ที่บางสำนักงานก็ไม่สามารถรับนิสิตที่ฝึกงานของคณะได้ทั้งหมด

การปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการเลือกสำนักงานของนิสิต จากปัญหาในการรับนิสิตที่ฝึกงาน ได้มีการปรับปรุงขั้นตอนการเลือกสำนักงานในปีการศึกษา 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความต้องการของนิสิตและสำนักงานตรงกัน ซึ่งนิสิตสามารถเลือกสำนักงานที่จะฝึกงานจากการติดต่อของอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา หรือสำนักงานที่นิสิตติดต่อเอง (โดยต้องผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา) อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจัดเตรียมฐานข้อมูลสำนักงาน รายชื่อสำนักงาน เกณฑ์ความต้องการของสำนักงาน และจำนวนรับนิสิตฝึกงานของสำนักงานต่างๆ พร้อมกำหนดวันส่งรายชื่อสำนักงานที่นิสิตเลือก โดยให้นิสิตเลือกบริษัทที่ต้องการไปฝึกงาน 3 อันดับ และส่งรายชื่อในระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจะพิจารณาสำนักงานที่นิสิตเลือก และคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วประกาศผลสถานที่ฝึกงานให้นิสิตทราบ

การนัดประชุมนิสิตเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และบรรยายภาพรวมการปฏิบัติวิชาชีพ นอกจากการปรับปรุงขั้นตอนการติดต่อสำนักงานสำหรับนิสิตแล้ว ยังได้มีการเพิ่มเติมขั้นตอนในการจัดประชุมนิสิตโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อชี้แจงให้นิสิตเข้าใจ สำคัญ ในด้านต่างๆ ที่จะได้รับจากฝึกงาน และเป็นการเริ่มต้นปูพื้นฐานความเข้าใจภาพรวมของการปฏิบัติวิชาชีพซึ่งมีปัจจัยต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการให้บริการวิชาชีพและงานออกแบบ เพื่อให้นิสิตมีความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์รายวิชา

การสุ่มตรวจสอบการปฏิบัติงานของนิสิต มีวัตถุประสงค์คือ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของนิสิต หาข้อบกพร่องและสอบถามความคิดเห็นของสำนักงานเกี่ยวกับการฝึกงานของนิสิต เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาต่อไป

สามารถสรุปขั้นตอนในการปฏิบัติการของรายวิชาฝึกงานสถาบันยุวทัศน์ ปีการศึกษา 2548 ได้ดังแผนผังนี้ (ภาพที่ 1)

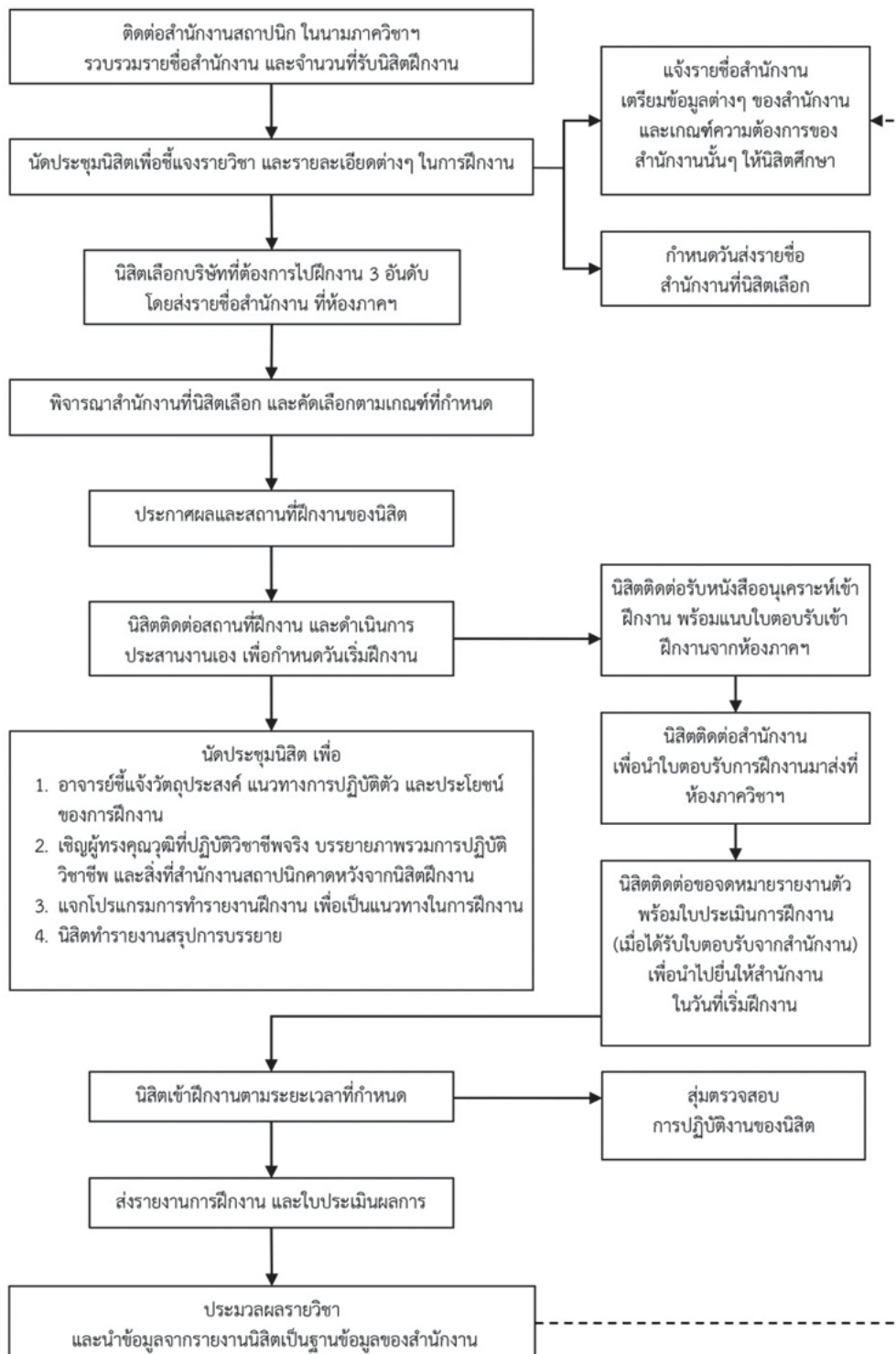
การปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาการฝึกงานสถาบันยุวทัศน์ ปีการศึกษา 2548

จากปัญหาหลักของรายวิชาการฝึกงานปีการศึกษา 2547 ได้นำมาซึ่งการปรับปรุงการประเมินผลและรายละเอียดโปรแกรมรายงานประกอบการประเมิน ดังนี้

การปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลการประเมินรายวิชา แต่เดิมรายวิชาการฝึกงาน การประเมินผลรายวิชาจะประเมินผลว่าผ่านหรือไม่ผ่าน โดยที่ไม่มีการพิจารณาเกรด เป็นผลให้นิสิตไม่ให้ความสำคัญกับการทำรายงานการฝึกงานดังกล่าว และทำให้นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติวิชาชีพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงานในอนาคต จึงมีการปรับปรุงเกณฑ์ในการวัดผลให้มีความเหมาะสมมากขึ้น โดยการปรับเกณฑ์คะแนนและค่าน้ำหนักใหม่ ดังนี้

- ใบประเมินผลจากผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน 40%
- รายงานการฝึกงานสถาบันยุวทัศน์และรายงานสรุปการบรรยายภาพรวมการปฏิบัติวิชาชีพ 40%
- การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการเช็คชื่อในการประชุมรายวิชา 20%

การปรับปรุงรายละเอียดโปรแกรมรายงานการฝึกงานสถาบันยุวทัศน์ เนื่องจากโปรแกรมรายงานการฝึกงานแบบเดิมนั้น ยังขาดการระบุนายละเอียดในการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมระหว่างการฝึกงาน จึงส่งผลให้ การจัดทำรายงานนั้นไม่สามารถบ่งบอกถึงความเข้าใจในการปฏิบัติ

ภาพที่ 1 แผนผังแสดงขั้นตอนการปฏิบัติวิชา 2501401 PRAC ARCH TRAINING ปีการศึกษา 2548

วิชาชีพจากรายงานการฝึกงานได้อย่างครบถ้วน จึงได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาในโปรแกรมรายงานให้มีความชัดเจนขึ้น

ในการปรับปรุงและพัฒนารายวิชาการฝึกงานปีการศึกษา 2548 มีข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อรองรับกับนโยบายการเปิดเสรีการค้าและบริการด้านวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่กำลังจะมาถึง ซึ่งในขณะนั้นรายวิชาฝึกงานนั้น ยังไม่พิจารณาให้นิสิตสามารถฝึกงานต่างประเทศได้ แต่ในอนาคตนั้นอาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้นิสิตสามารถฝึกงานในต่างประเทศได้ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองในการปฏิบัติวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพให้สูงขึ้น

การฝึกงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน

การดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตามภาพที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 จนถึงปีการศึกษา 2550 พบว่ามีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในช่วงต้น ในการเลือกสำนักงานฝึกงานของนิสิตดังนี้

1. ขั้นตอนการติดต่อสำนักงานสถาปนิกในนามภาควิชา เพื่อรวบรวมรายชื่อสำนักงานและจำนวนที่รับนิสิตฝึกงานนั้นใช้เวลามาก และทางสำนักงานไม่สามารถให้คำตอบที่แน่นอนในเรื่องจำนวนที่จะรับได้ ล่วงหน้าได้เป็นระยะเวลานาน เพราะขึ้นอยู่กับการว่างงานในช่วงขณะนั้น และจะต้องพิจารณาจากสถาบันอื่นด้วยเนื่องจากช่วงเวลาในการฝึกงานเป็นช่วงเดียวกัน
2. เกณฑ์ในการเลือกรับนิสิตฝึกงานของแต่ละสำนักงานนั้นมีความแตกต่างกัน สำนักงานต้องการที่จะเป็นผู้คัดเลือกเอง มากกว่าที่จะให้สถาบันคัดเลือกไปให้
3. ขั้นตอน ตั้งแต่การติดต่อสำนักงานในนามภาควิชา จนถึงการประกาศผลและสถานที่ฝึกงานของนิสิตใช้เวลา

นาน ทำให้บางสำนักงานรับนิสิตฝึกงานจากที่อื่นไปแล้ว

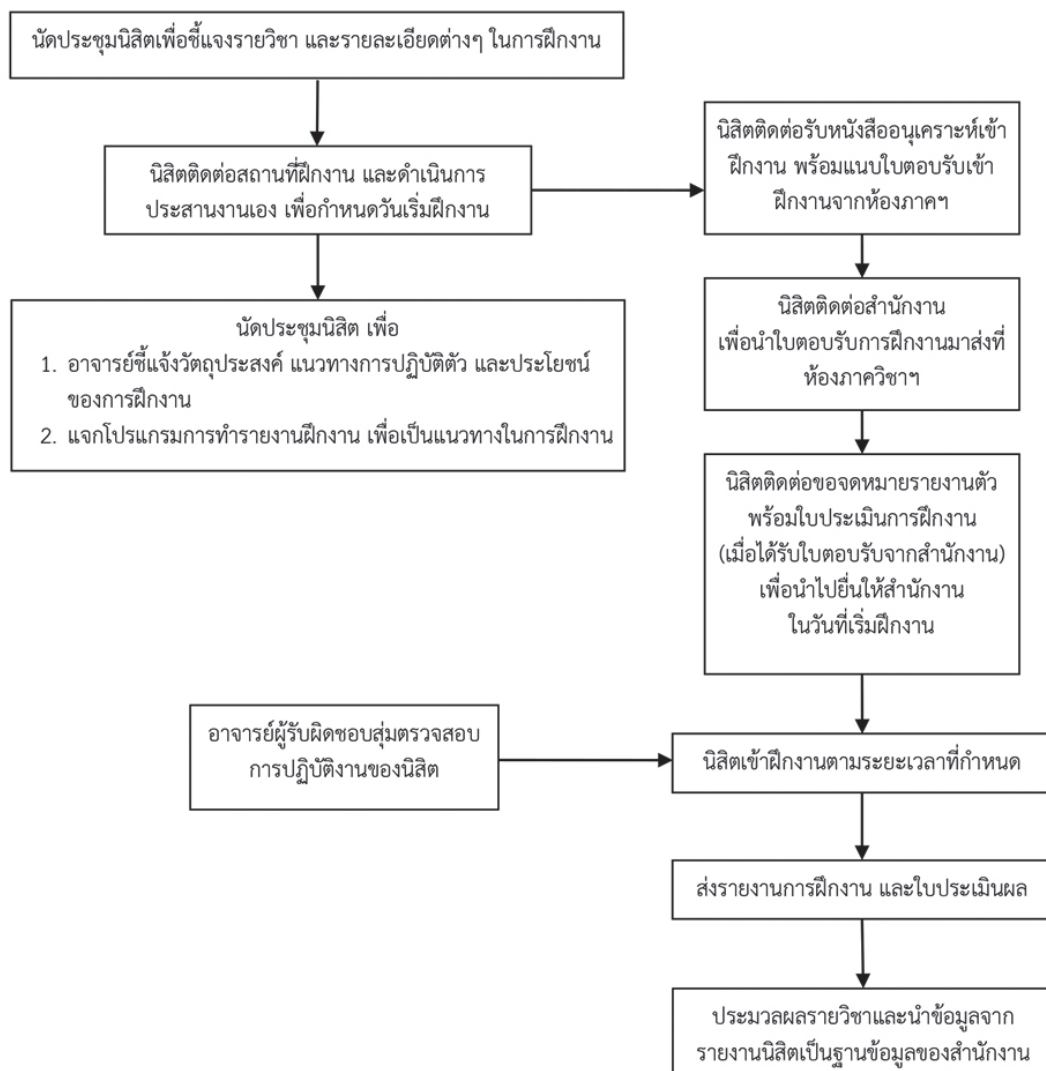
4. การเลือกสำนักงานฝึกงานของนิสิตไม่สอดคล้องกับความต้องการเลือกนิสิตของสำนักงาน ตามเกณฑ์ที่ภาควิชาฯ กำหนด เนื่องจากทั้งนิสิตและสำนักงานต้องการความคล่องตัวและต้องการติดต่อกันโดยตรง
5. นิสิตไม่มีประสบการณ์ที่จะค้นคว้าหาข้อมูล และติดต่อสำนักงานด้วยตนเอง

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา จึงได้มีการปรับแก้ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นผลให้ขั้นตอนการปฏิบัติ ในปัจจุบันเป็นดังนี้ (ภาพที่ 2)

การวิจัยการเรียนการสอน คือ กระบวนการแสวงหาความรู้และความจริงอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นไปกว่าเดิม ด้วยรูปแบบการดำเนินการทำวิจัยที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยมีการวางแผนเป็นขั้นตอน มีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผล และนำไปพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน¹ จากการเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม และ อาจารย์ผู้สอนวิชาการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม (PROFESSIONAL PRACTICE) จึงเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากรายงานการฝึกงานของนิสิต และแบบประเมินผลการฝึกงานสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2553-2557 เพื่อศึกษาสภาพการฝึกงานในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาฝึกงาน และปรับปรุงเนื้อหาในรายวิชาการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์การปฏิบัติวิชาชีพในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยทำการศึกษาในหัวข้อดังนี้

1. ขั้นตอนของการทำงาน และงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ประโยชน์ที่ได้จากฝึกงาน
3. ปัญหาของการฝึกงาน

¹ “การวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างจาก การวิจัยการเรียนการสอน อย่างไร,” สืบค้น 2 มกราคม 2558, http://qa.bu.ac.th/mail/KM_research4/research.php.

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงขั้นตอนการปฏิบัติวิชา 2501401 PRAC ARCH TRAINING ปี 2553-ปัจจุบัน

ขั้นตอนของการทำงาน และงานที่ได้รับมอบหมาย

นิสิตภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะไปฝึกงานในช่วงปิดภาคการศึกษา ก่อนขึ้นชั้นปีที่ 5 โดยภาคปลายของการเรียนชั้นปีที่ 4 มีการเรียนการสอนวิชาการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม นิสิตจะมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการประกอบวิชาชีพ

สถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจในการไปฝึกงาน โดยที่การให้บริการวิชาชีพนั้น มีขั้นตอนหลัก ดังนี้

งานก่อนการออกแบบ (Pre-Design Stage) สถาปนิกได้รับการติดต่อมอบหมาย ให้ทำการศึกษาโครงการเพื่อการออกแบบ จากเจ้าของโครงการ โดยงานในขั้นตอนนี้จะประกอบไปด้วย

- การศึกษากำหนดรายละเอียดโครงการ เพื่อเป็นการจัดทำโครงการเบื้องต้น เพื่อเริ่มต้นในการศึกษาดำเนินงาน
- การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ในบางโครงการที่มีการลงทุนด้านธุรกิจจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ในรายละเอียดต่างๆ เพื่อนำมาประเมินในด้านความคุ้มค่าในด้านธุรกิจ

งานช่วงการออกแบบ (Design Stage) เมื่อโครงการมีความเป็นไปได้แล้ว ก็จะมีการดำเนินการออกแบบตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- แนวความคิดในการออกแบบ หรือ การออกแบบร่างทางเลือก สรุปลข้อมูลจากการวิเคราะห์ห้มากำหนดแนวคิดที่จะเป็นภาพรวมหรือจุดขายของโครงการ กำหนดแนวทาง โดยทำเป็นแบบทางเลือก 2-3 แบบ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในแต่ละแบบ จนกระทั่งหารูปแบบที่เหมาะสมที่สุด
- การพัฒนาแบบ การนำแบบที่เลือกไว้มาพัฒนารายละเอียด เพื่อให้เจ้าของพิจารณาอนุมัติ
- การออกแบบรายละเอียด การพัฒนาและออกแบบรายละเอียด เพื่อเตรียมทำแบบก่อสร้าง
- การเขียนแบบก่อสร้าง การเขียนแบบเพื่อใช้ในการก่อสร้าง รวมถึงเอกสารในการก่อสร้าง ขออนุญาตฯ เอกสารประกวดราคา

งานก่อนการก่อสร้าง (Pre-Construction Stage) หลังจากได้ยื่นขออนุญาตฯปลูกสร้างอาคาร แล้ว ในช่วงระหว่างรอการอนุมัติการก่อสร้างก็จะเป็นช่วงเวลาในการเตรียมงานก่อนการก่อสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดประกวดราคา การทำสัญญาจ้าง เป็นต้น

งานระหว่างการก่อสร้าง (Construction Stage) เป็นช่วงระหว่างดำเนินการก่อสร้าง สถาปนิกผู้ออกแบบมีหน้าที่ไปตรวจงานก่อสร้างเป็นระยะตามที่ตกลงกันไว้ ตรวจว่าเป็นไปตามแบบหรือไม่ และมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ต้องแก้ปัญหาอย่างไร

งานหลังการก่อสร้าง (Post-Construction Stage)

เมื่อก่อสร้างเสร็จ สถาปนิกผู้ออกแบบร่วมตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยกับเจ้าของโครงการ และผู้ควบคุมงานก่อสร้าง (ถ้ามี)

จากการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการฝึกงานของนิสิต พบว่าขั้นตอนและงานที่นิสิตฝึกงานได้รับมอบหมายให้ทำนั้นจะอยู่ในขั้นตอนของงานก่อนการออกแบบ งานช่วงการออกแบบ และ งานระหว่างการก่อสร้างเป็นส่วนใหญ่

ในขั้นตอน งานก่อนการออกแบบ งานที่นิสิตได้รับมอบหมายให้ทำมากกว่างานอื่นๆ คือ การค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการออกแบบ เนื่องจากงานดังกล่าวเป็นงานที่นิสิตพอจะมีพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาที่เรียนมา และเป็นงานที่สามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากสื่อคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตได้ โดยที่งานเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะ หรือประสบการณ์ทำงานที่สูงมาก นอกจากนี้ งานการสำรวจและรังวัดสถานที่ก่อสร้าง และการจัดทำรายละเอียดโครงการเป็นงานที่นิสิตมักจะได้รับมอบหมายให้ทำด้วย

ในขั้นตอนงานช่วงการออกแบบ งานที่นิสิตได้รับมอบหมายให้ทำมากที่สุดสามอันดับแรกคือ งานเขียนแบบด้วยคอมพิวเตอร์ การทำภาพด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อนำเสนองาน (Computer Presentation) และการออกแบบแนวความคิด (Conceptual Design) ซึ่งเป็นงานพื้นฐานในสำนักงานเพื่อให้ได้เรียนรู้การทำงานจริง การนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์นั้นเป็นทักษะที่นิสิตปัจจุบันมีความสามารถและค่อนข้างชำนาญมาก เป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะสูงและเป็นงานที่ไม่ต้องมีสถาปนิกควบคุมการฝึกงานคอยตรวจสอบตลอดเวลา ในส่วนงานออกแบบแนวความคิดนั้นสำนักงานส่วนใหญ่ ต้องการแนวความคิดแปลกใหม่จากนิสิตฝึกงาน

ในขั้นตอนงานระหว่างการก่อสร้าง การตรวจหน้างานก่อสร้างเป็นงานที่นิสิตได้ร่วมปฏิบัติมากกว่างานอื่นๆ เนื่องจากสำนักงานส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะพานิสิตฝึกงานไป

สถานที่ก่อสร้างเพื่อให้ได้เห็นงานก่อสร้างจริง ให้นิสิตฝึกงานได้เรียนรู้จากของจริง งานในขั้นตอนนี้ ส่วนใหญ่นิสิตฝึกงานจะเป็นผู้ติดตาม สังเกตการณ์ และช่วยจดบันทึก โดยจะมีสถาปนิกที่ควบคุมการฝึกงานคอยดูกำกับดูแล และตรวจสอบความถูกต้อง

นอกจากนี้งานอื่นๆ ที่นิสิตฝึกงานได้รับมอบหมายให้ทำมากที่สุด คือ การทำโมเดล เนื่องจากเป็นชิ้นงานที่สามารถทำเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่ฝึกงาน มีพื้นฐานทักษะสัมพันธ์กับการเรียนวิชาออกแบบสถาปัตยกรรมและไม่จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ในการทำงานสูงมาก

ประโยชน์ที่ได้จากการฝึกงาน

วัตถุประสงค์ของการฝึกงานสถาปัตย์กรรมนั้นต้องการให้นิสิตได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติวิชาชีพ เรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานจริง ในรายงานการฝึกงานสถาปัตย์กรรมที่นิสิตต้องทำส่งเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลของรายวิชานี้ นิสิตจะต้องสรุปประโยชน์ที่ได้จากการฝึกงานในด้านต่างๆ ซึ่งจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานนิสิตตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553 - 2557 สรุปประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านวิชาการ

ภาพรวมนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกงานทำให้นิสิตเข้าใจในเรื่องการออกแบบที่สร้างสรรค์มากขึ้น การออกแบบภายใต้ข้อจำกัด และการใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบเขียนแบบ และนำเสนองาน

การได้เรียนรู้การออกแบบที่สร้างสรรค์มากขึ้นเป็นเพราะได้ปฏิบัติงานร่วมกับสถาปนิกที่มีทักษะและประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้และช่วยขัดเกลาความรู้ในด้านการออกแบบ ได้เห็นกระบวนการออกแบบที่เป็นระบบมากขึ้นจากสำนักงานสถาปนิก การออกแบบนั้นจำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม โดยที่ผลลัพธ์จากการทำงานร่วมกัน จะส่งผลให้เกิดมุมมองและแนวคิดที่มีความหลากหลายมากขึ้น

การออกแบบภายใต้ข้อจำกัด สืบเนื่องจากในการออกแบบสถาปัตยกรรมไม่ใช่แค่การทำงานบนกระดาษ การเรียนในมหาวิทยาลัยจะเน้นส่งเสริมกระบวนการทางความคิด แต่ในบริบทการทำงานจริงมีข้อจำกัดต่างๆ ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นิสิตจำเป็นต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้ได้ทั้งด้านกฎหมาย เทคโนโลยีงานออกแบบ หรือแม้กระทั่งงบประมาณจากลูกค้า ซึ่งข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถสอนได้ทั้งหมดจากการเรียนในมหาวิทยาลัย นิสิตได้เรียนรู้จากการทำงานจริงเมื่อได้มาฝึกงาน

การใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบ เขียนแบบ และนำเสนองาน การทำงานออกแบบสถาปัตยกรรมในปัจจุบันนี้ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีได้แล้ว ถึงแม้ว่านิสิตในปัจจุบันจะมีความคุ้นเคยและความชำนาญในการใช้โปรแกรมต่างๆ อย่างดี แต่การปฏิบัติงานในสำนักงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดค่ามาตรฐาน และข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกและทำงานร่วมกันได้เป็นทีม รวมถึงสามารถจัดการข้อมูลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งนิสิตจะได้เรียนรู้จากการไปฝึกงานจริงในสำนักงานที่มีการวางระบบที่ดี

ด้านการปฏิบัติวิชาชีพ การประสานงานและการบริหารจัดการ

นิสิตส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า จากการฝึกงานทำให้นิสิตเข้าใจกระบวนการประสานงาน รวมถึงขั้นตอนในการทำงานวิชาชีพสถาปัตย์กรรมมากขึ้น เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติวิชาชีพนั้น จำเป็นต้องมีการร่วมมือกันและประสานงานกับหลายฝ่าย ทั้งการประสานงานในสำนักงานกันเองที่อยู่ในทีมหรือแผนกการทำงานเดียวกัน กับทีมหรือแผนกอื่น รวมทั้งการประสานงานกับวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับลูกค้า กับผู้รับเหมาก่อสร้าง กับตัวแทนผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการก่อสร้าง เป็นต้น ในการฝึกงานนิสิตส่วนใหญ่ต้องมีการปรับตัว เนื่องจากการเริ่มต้นฝึกทักษะด้านวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพและเข้าใจในขั้นตอนการทำงานจริงมากขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการประกอบวิชาชีพในอนาคต

ด้านอื่นๆ

นอกเหนือจากด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติวิชาชีพ แล้วนั้น นิสิตเห็นว่าการฝึกงานสถาปัตยกรรมนั้น มีประโยชน์ในการฝึกเรื่องความรับผิดชอบและการบริหารจัดการเวลา นิสิตจำเป็นต้องบริหารจัดการเวลา เนื่องจากในการปฏิบัติวิชาชีพจริงนั้น การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อการทำงานของนิสิตเท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันผู้อื่น รวมทั้งความรับผิดชอบ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติตัวของนิสิต นอกจากนี้นิสิตยังได้ฝึกการสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีและน่าเชื่อถือ รวมถึงพัฒนาทักษะการสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากนิสิตจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสำนักงาน

ปัญหาของรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม

ในการรวบรวมข้อมูลจากรายงานการฝึกงานของนิสิต แบบประเมินผลการฝึกงานสถาปัตยกรรมจากสำนักงานสถาปนิก การสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ควบคุมการฝึกงานของนิสิต สรุปปัญหาของรายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรมได้ดังนี้

การบริหารจัดการก่อนไปฝึกงานสถาปัตยกรรม

ในขั้นตอนปฏิบัติก่อนไปฝึกงานนั้นมีปัญหาเกิดขึ้น ดังนี้ มีปัญหาการติดต่อสำนักงานเพื่อขอฝึกงาน เกิดจากการที่นิสิตไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และความสำคัญของการไปฝึกงาน รวมทั้งการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ถึงแม้ว่าจะมีการชี้แจงแล้วโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา จากปัญหานี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดอบรมเพิ่มเติม เพื่อยกย่อนที่นิสิตจะไปเริ่มฝึกงาน ให้มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการฝึกงานมากขึ้น โดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานสถาปนิกที่เคยรับนิสิตฝึกงาน มาอบรมภาพรวมการปฏิบัติวิชาชีพ และสิ่งที่สำนักงานสถาปนิกคาดหวังจากนิสิตฝึกงาน

นิสิตส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าในการชี้แจงเรื่องการฝึกงานสถาปัตยกรรมนั้น นิสิตต้องการให้มีการแนะนำเพิ่มเติมในเรื่องของข้อมูลต่างๆ ของสำนักงาน และขั้นตอนการติดต่ออย่างละเอียด จากปัญหานี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมเล่าสู่กันฟังจากประสบการณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 5 ที่ผ่านการฝึกงานแล้ว โดยที่กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการฝึกงานของนิสิต

นิสิตแสดงความคิดเห็นว่าข้อมูลสำนักงานที่รับนิสิตฝึกงานในปัจจุบันที่มีชื่อสำนักงานและสถานที่ติดต่อไม่น่าเพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกสำนักงานฝึกงาน นิสิตต้องการทราบรายละเอียดอื่นๆ ของสำนักงานมากกว่านี้ จากปัญหานี้ ควรจะแก้ปัญหาด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูลสำนักงานที่ละเอียดขึ้น โดยมีระบบการจัดการแก้ไขข้อมูลเพิ่มเติมได้ทุกปี จากข้อมูลรายงานการฝึกงานของนิสิต

การสุ่มตรวจสอบ หรือ นิเทศการฝึกงาน

ปัญหาในการไปสุ่มตรวจสอบการฝึกงานของนิสิตโดยผู้รับผิดชอบรายวิชาเพียงคนเดียวนั้น ทำให้ไม่สามารถไปตรวจสอบ หรือนิเทศการฝึกงานสถาปัตยกรรมของนิสิตได้ทั่วถึง

สำนักงานที่รับนิสิตฝึกงาน แสดงความคิดเห็นว่าควรมีอาจารย์ไปตรวจสอบ หรือนิเทศการฝึกงาน เพื่อให้ทางสำนักงาน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองกับความต้องการในการปฏิบัติวิชาชีพในปัจจุบัน

ระยะเวลาการฝึกงาน

สำนักงานส่วนใหญ่ แสดงความคิดเห็นว่า ระยะเวลา 5 สัปดาห์ในการฝึกงานนั้นสั้นเกินไป ช่วง 1-2 สัปดาห์แรกเป็นช่วงการทำความรู้จักกันระหว่างนิสิตฝึกงานและสำนักงาน ระยะเวลาที่เหลือไม่เพียงพอที่จะมอบหมายงานให้รับผิดชอบได้ จึงเป็นผลให้นิสิตได้รับมอบหมายงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะ และประสบการณ์และความรับผิดชอบต่อเนื่องดังที่กล่าวมาข้างต้น

นิสิตส่วนหนึ่งแสดงความคิดเห็นว่าระยะเวลาการฝึกงานในปัจจุบัน ตามที่หลักสูตรกำหนด คือ 200 ชั่วโมง หรือประมาณ 5 สัปดาห์ น้อยเกินไป นิสิตยังไม่สามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติวิชาชีพได้มากนัก

ปัญหาอื่นๆ

นิสิตแสดงความคิดเห็นว่าขาดโอกาสในการฝึกงานต่างประเทศ ควรอนุญาตให้ฝึกงานต่างประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มมุมมองและประสบการณ์การทำงานที่หลากหลาย พัฒนาทักษะทางด้านภาษา และเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีการค้าและบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

นิสิตแสดงความคิดเห็นว่าช่วงเวลาการฝึกงานสถาปัตยกรรม ในช่วงปิดเทอม ตรงกับการไปสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (workshop) ที่ทางภาควิชาจัดขึ้นสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 ทำให้มีปัญหาในการจัดเวลาไปฝึกงาน

สำนักงานสถาปนิกแสดงความคิดเห็น เรื่องความไม่สะดวกในการส่งเอกสารตอบรับการฝึกงาน เอกสารการประเมินผลการฝึกงาน ที่ต้องส่งเป็นจดหมาย โทรสาร หรือให้นิสิตถือกลับมาส่งที่ภาควิชา โดยมีข้อเสนอแนะให้จัดทำเอกสารต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์ หรือ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนา รายวิชาการฝึกงานสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการฝึกงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน สามารถหาข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อรายวิชาฝึกงานสถาปัตยกรรม ได้ดังนี้

เพิ่มระยะเวลาในการฝึกงาน

จากปัญหาเรื่องระยะเวลาในการฝึกงานที่สั้นเกินไป ไม่เพียงพอที่สำนักงานจะมอบหมายงานให้รับผิดชอบ

เนื่องจากกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมจะต้องอาศัยระยะเวลาในการทำงาน และที่นิสิตไม่สามารถจะพัฒนาทักษะการทำงานได้อย่างเต็มที่ จึงเสนอแนะให้เพิ่มระยะเวลาการฝึกงานจาก 5 สัปดาห์เป็น 8 สัปดาห์ หรือ 320 ชั่วโมง ประมาณ 2 เดือน สำนักงานส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าในช่วงสองสัปดาห์แรก เป็นช่วงเวลาในการปรับตัว และทำความรู้จักกันระหว่างสำนักงานและนิสิตฝึกงาน การเพิ่มระยะเวลาการฝึกงานจะมีผลให้ทางสำนักงานสามารถมอบหมายงานที่ต้องรับผิดชอบต่อเนื่องให้นิสิตได้ จะช่วยให้นิสิตได้พัฒนาทักษะวิชาชีพ รวมทั้งเข้าใจภาพรวมการประกอบวิชาชีพมากขึ้น

เพิ่มกิจกรรมเล่าประสบการณ์สู่กันฟัง และ กิจกรรมอบรมก่อนเริ่มไปฝึกงาน

จากประสบการณ์ของนิสิตที่เพิ่งผ่านการฝึกงานมา ในช่วงต้นของขั้นตอนการปฏิบัติ ก่อนที่นิสิตจะตัดสินใจเลือกและติดต่อไปยังสำนักงานเพื่อขอฝึกงาน ควรเพิ่มเติมกิจกรรมเล่าสู่กันฟังเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ รายละเอียดขั้นตอนหรือเทคนิคต่างๆ ในการติดต่อขอฝึกงาน ข้อมูลในเชิงลึกและรายละเอียดของสำนักงานที่ไปฝึกงาน งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งที่ควร และไม่ควรปฏิบัติตนในการฝึกงาน เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้นิสิตประกอบการตัดสินใจในการเลือกสำนักงานที่จะไปฝึกงาน

ภายหลังจากที่นิสิตติดต่อสำนักงานเพื่อฝึกงานเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะเริ่มไปฝึกงานในช่วงปิดภาคการศึกษา ควรเพิ่มเติม การอบรมเตรียมความพร้อมก่อนไปฝึกงาน โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และเชิญวิทยากรจากสำนักงานที่เคยรับนิสิตฝึกงาน มาย้ำเพิ่มเติมในเรื่องเหตุผลและความสำคัญของการฝึกงาน การปฏิบัติตนในการฝึกงาน สิ่งที่สำนักงานคาดหวังจากนิสิตฝึกงาน สิ่งที่ไม่ควรและไม่ควรปฏิบัติในการฝึกงาน เพื่อให้นิสิตปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นิสิตในการไปฝึกงาน

เพิ่มระบบนิเทศการฝึกงานสถาปัตยกรรม

ควรเพิ่มระบบนิเทศการฝึกงานสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นการติดตามความเรียบร้อยและประเมินผลการฝึกงานของนิสิตอย่างใกล้ชิด ในการไปนิเทศนิสิตในระหว่างการฝึกงาน มีข้อดีหลายประการ ดังนี้ คือ

- เป็นการประเมินนิสิต โดยมีแบบสอบถามสำนักงานเพื่อประเมินนิสิตระหว่างการทำงาน
- เป็นประเมินสำนักงาน โดยการสังเกต การทำงาน สถานที่ และมีแบบสอบถามถามนิสิตฝึกงาน ว่าสำนักงานมีข้อดี ข้อด้อย อย่างไร เหมาะสมที่จะให้นิสิตมาฝึกงานในปีการศึกษาต่อไปหรือไม่
- ในกรณีที่นิสิตเกิดปัญหาระหว่างการฝึกงาน จะสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ แก่นิสิต เพิ่มเติม ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- เป็นการสร้างเครือข่ายวิชาชีพและวิชาการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของวงการวิชาชีพ

ปัจจุบันมีการสุ่มตรวจสอบการฝึกงาน โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาเพียงคนเดียว ซึ่งสามารถไปสุ่มตรวจสอบได้เพียงปีการศึกษาละ 2-3 แห่งเท่านั้น จากการศึกษาข้อมูลในเรื่องนี้ของสถาบันอื่นพบว่า มีระบบการจัดการที่แตกต่างกันไป ดังนี้

- อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตเป็นผู้รับผิดชอบการนิเทศการฝึกงานของนิสิตในที่ปรึกษา เนื่องจากมีความใกล้ชิด และจะได้รับทราบปัญหาของนิสิตได้ครบถ้วน
- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้รับผิดชอบการนิเทศการฝึกงานของนิสิต
- มีการกระจายภาระงานให้อาจารย์ทุกคนในภาควิชา รับผิดชอบการนิเทศการฝึกงานของนิสิตภาคการศึกษาละ 2-3 สำนักงาน โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและกรรมการหลักสูตร ร่วมกันบริหารจัดการ

จัดทำคู่มือฝึกงาน และระบบฐานข้อมูลสำนักงานที่เคยรับนิสิตฝึกงาน

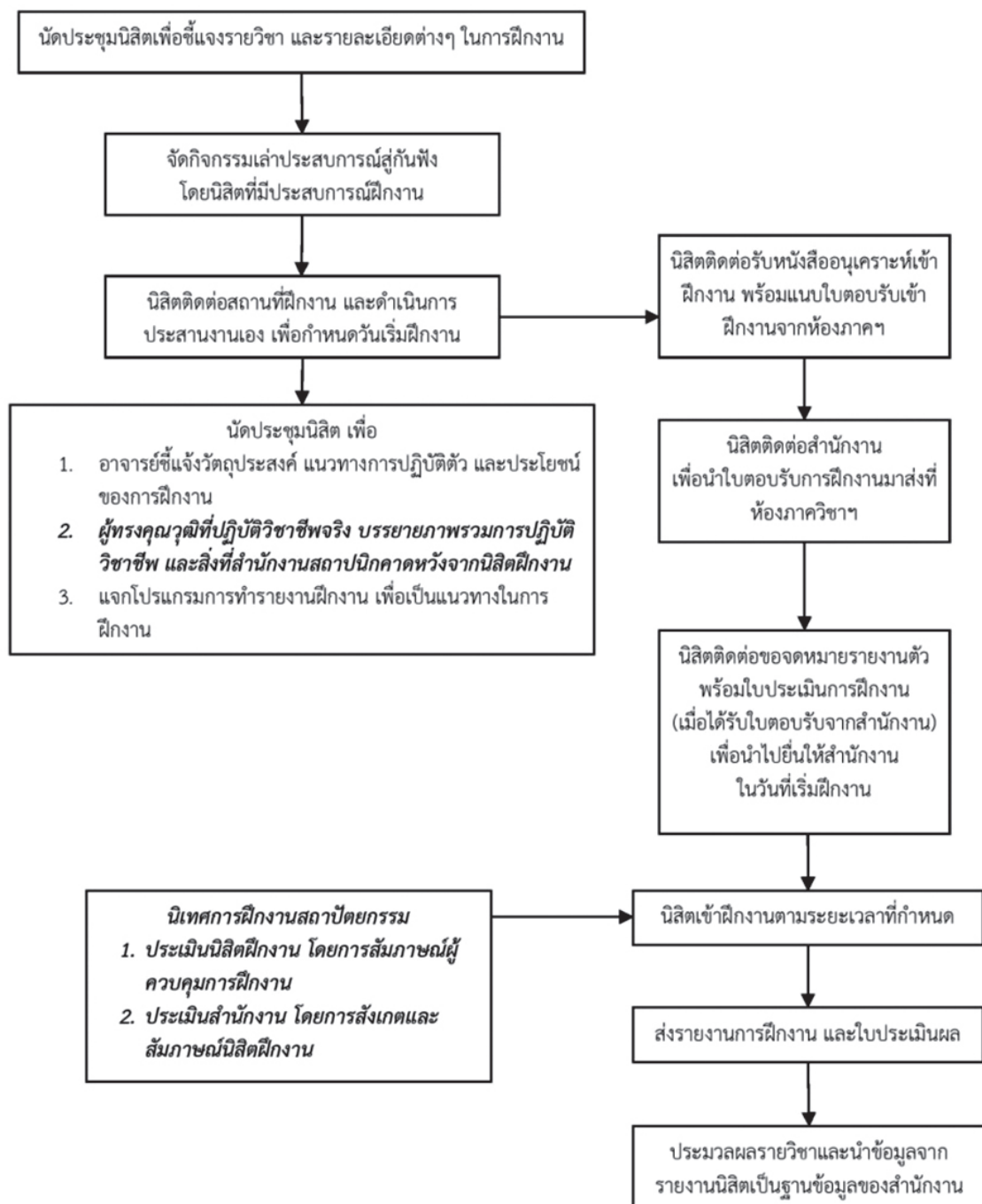
ควรจัดทำคู่มือการฝึกงานสถาปัตยกรรม และระบบฐานข้อมูลของสำนักงานที่เคยรับนิสิตฝึกงานในรูปแบบออนไลน์ และจัดทำระบบเอกสารติดต่อกับสำนักงานในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือออนไลน์

โดยในคู่มือการฝึกงานควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ การฝึกงาน ขั้นตอนการปฏิบัติ รายละเอียดขั้นตอนปฏิบัติ ตั้งแต่การติดต่อขอฝึกงาน สิ่งที่ต้องและไม่ควรปฏิบัติ ในการฝึกงาน เพื่อให้ให้นิสิตเห็นประโยชน์และความสำคัญของการฝึกงาน เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐาน ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในส่วนของฐานข้อมูลสำนักงานสถาปนิกที่เคยรับนิสิตฝึกงาน ควรจะประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานของสำนักงาน เช่น ที่ตั้ง จำนวนสถาปนิกในสำนักงาน ขอบเขตการให้บริการของสำนักงาน ตัวอย่างผลงานการออกแบบของสำนักงานนั้นๆ งานที่นิสิตไปฝึกงานได้รับมอบหมายให้ทำ และความคิดเห็นที่มีต่อสำนักงานนั้นๆ ของนิสิตฝึกงานและอาจารย์ที่ไปนิเทศการฝึกงาน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

นอกจากข้อเสนอแนะที่สำคัญข้างต้นแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ดังนี้

- เพิ่มเติมให้นิสิตทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และประวัติส่วนตัว (Resume) ส่งแนบไปกับการติดต่อสมัครฝึกงาน เพื่อให้ให้นิสิตได้แสดงทักษะ ความรู้ความสามารถ รวมทั้งความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ให้สำนักงานที่รับฝึกงานพิจารณาประกอบในการตัดสินใจรับนิสิตฝึกงาน
- เอกสารในขั้นตอนต่างๆ ควรจัดทำให้อยู่ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือออนไลน์ เพื่อความสะดวกสำหรับสำนักงานสถาปนิกในการติดต่อ โดยเฉพาะแบบประเมินผลการฝึกงานของนิสิต เพื่อเป็นการรักษาความลับในการประเมินผลด้วยอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 3 แผนผังแสดงแนวทางการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติ วิชา 2501401 PRAC ARCH TRAINING

- ควรเพิ่มนโยบายสนับสนุนให้นิสิตไปฝึกงานต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมุมมองและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรีการค้าและบริการของวิชาชีพ สถาปัตยกรรม

จากข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนารายวิชาฝึกงาน สถาปัตยกรรมช่างต้น จึงสรุปเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังแผนผังต่อไปนี้ (ภาพที่ 3)

บรรณานุกรม

“การวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างจาก การวิจัยการเรียนรู้การสอน อย่างไร.” สืบค้น 2 มกราคม 2558. http://qa.bu.ac.th/mail/KM_research4/research.php.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาสหกิจศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา. “แผนการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555.” สืบค้น 2 ธันวาคม 2557. http://www.arch.kmitl.ac.th/downloadFile/doc_curriculum09/011-dc09.pdf.

กวิต ปานม่วง. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 5 มกราคม 2558.

คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและจัดทำชุดฝึกอบรมสหกิจศึกษา. *ประมวลสาระชุดฝึกอบรมสหกิจศึกษา*. กรุงเทพฯ : สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์. *เอกสารประมวลรายวิชา 2501 401 ฝึกงานสถาปัตยกรรม (PRAC ARCH TRAINING) ปีการศึกษา 2547-2557*. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2558.

เดชา บุญค้ำ. “การพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง.” สืบค้นวันที่ 2 ธันวาคม 2557. <http://www.gotarch.com/article.html>.

พรพรหม แม้นนทรรัตน์. *รายงานวิจัยการฝึกงานสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

พิรพร จรุงชัยคุณากิจ. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 10 มกราคม 2558.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. *เอกสารนิเทศการฝึกปฏิบัติงานนิสิต ภาคฤดูร้อน 2557*. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. งานบริการการศึกษา. *เอกสารรายงานสรุปผลนักศึกษาฝึกงาน ปีงบประมาณ 2556*. ขอนแก่น : งานบริการการศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2557.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. *เอกสารโครงการฝึกงานวิชาชีพ ปีการศึกษา 2555*. เชียงใหม่ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2556.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. ฝ่ายเมืองและนฤมิตศิลป์. *เอกสารรายงานสรุปเรื่องการฝึกงาน สาขาสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2555*. มหาสารคาม : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ฝ่ายเมืองและนฤมิตศิลป์, 2556.

มัลลิกา จงศิริ. “แนวทางการพัฒนาสหกิจศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมหลัก Development guidelines for Cooperative Education for Architecture Major Program.” สืบค้น 12 ธันวาคม 2557. <http://th.wikipedia.org/wiki/สหกิจศึกษา>.

วิษณุ แสงศิริ. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 10 มกราคม 2558.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
และการวางแผน. **สมุดฝึกงานภาคปฏิบัติ หลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
กลุ่มวิชาสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2557.** กรุงเทพฯ
: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2557.

สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. **คู่มือสถาปนิก
2547.** กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการวิชาการวารสาร
และสิ่งพิมพ์ สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 2547.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
และการออกแบบ. **สมุดบันทึกการฝึกงาน ของวิชา
การฝึกงานทางสถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2557.**
นครศรีธรรมราช : สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และ
การออกแบบ, 2557.

_____. _____. **เอกสารประมวลการสอนรายวิชา
ARC-412 การฝึกงานทางสถาปัตยกรรม ภาคการ
ศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2557.** นครศรีธรรมราช : สำนัก
วิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ, 2557.